

Η εποχή μας είναι πολύ ενδιαφέρουσα αλλά και πολύ επικίνδυνη. Διότι το ψέμα κυκλοφορεί ευκολότερα και θα χρειαστούν άλλοι τρόποι περιορισμού της κυριαρχίας του. Πολλές φορές ακούω αυτούς που αναστενάζουν ή αγανακτούν με την παγκοσμιοποίηση και τους λέω ότι η ορθή στάση δεν είναι να αναστενάξεις με τη θύελλα και την τρικυμία. Οφείλεις να ψάξεις να βρεις τρόπους να οδηγήσεις με ασφάλεια το σκάφος μέσα στην τρικυμία.

Ο Αναστάσιος με δικά του λόγια

Αποσπάσματα από το βιβλίο
«Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος, Πορευόμενος»
(εκδόσεις Πατάκη)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΝΑΤΑΣΑ
ΜΠΙΑΣΤΕΑ

Αρχισα να προβληματίζομαι για το νόημα της ζωής, και για την πορεία του κόσμου γενικότερα μέσα στη σκοτεινή εποχή της Κατοχής, όταν ακόμη ήμουν 13-14 ετών. Μέναμε στην Κυψέλη, στην οδό Δάφνιδος 24, πάνω από την πλατεία. Τα σχολεία ήταν κατά διαστήματα κλειστά. Χαρά μας ήταν να σκαρφαλώνουμε στα νταμάρια που βρίσκονταν εκεί κοντά. Διαβάζαμε πολύ, ό,τι μπορούσαμε να βρούμε. Εκείνη την περίοδο ξεκίνησε μια μεγάλη αναζήτηση, την οποία σήμερα θα ονόμαζα: «αναζήτηση του απολύτου».

Τον Θεό τον βλέπω παντού. Στο μυστήριο του μακρόκοσμου, στην απεραντοσύνη του ουρανού, στο μυστήριο του μικρόκοσμου, στην πολυπλοκότητα του κυττάρου και του ατόμου. Τον αισθάνομαι, όταν βαδίζω στην πανέμορφη φύση. Όταν αναλογίζομαι το άπιστευτο θαύμα, τον οργανισμό μας, με τις υπέροχες λειτουργίες του. Δεν είμαστε η αιτία του εαυτού μας, η κατάληξη ενός τυχαίου συνδυασμού, το προϊόν μιας απρόσωπης δυνάμεως.

Τον νιώθω μέσα μου. Του μιλώ απλά. Και έρχεται, σύντομα ή αργά, η απάντησή Του. Ακόμα και η σιωπή Του έχει κάτι να πει. Αν καμιά φορά κάτι λυγίσει μέσα μου, απευθύνομαι και πάλι στον Θεό, «τόν σώζοντά με από όλιγοψυχίας και από καταιγίδας» και ακούω μυστικά αυτό που είπε στον Πέτρο: «Όλιγόπιστε, εις τι έδίστασας;». Αδιάκοπα κοινωνώ μαζί Του μέσα στο μυστήριο της Εκκλησίας. Δεν πρόκειται για προσωπικό επίτευγμα, αλλά για δώρο της χάριτος του Θεού. Όταν ήμουν νεότερος, χρειάστηκε να παλέψω πολύ με ποικίλα περί πίστεως ερωτήματα. Τότε συνήθιζα να καταφεύγω σε σειρά λογικών επιχειρημάτων σχετικά με το θέμα αυτό. Τώρα δεν νιώθω τέτοια ανάγκη. Απλώς καταθέτω μια προσωπική εμπειρία. Ναι, πιστεύω! Και οι δεκαετίες πνευματικής αναζήτησής και θρησκευτικής εμπειρίας στερώσαν την πίστη μου ακόμα πιο βαθιά.

Την 28η Οκτωβρίου 1940 ήμουν μικρό παιδί, σε μία εβδομάδα θα συμπλήρωνα τα 11 χρόνια. Βγήκα μαζί με άλλους στον δρόμο. Ηκούσαν τραγούδια, παινίζαν εμβατήρια και κυμάτιζαν σημαίες. Η οικογένειά μας έμενε σε μία μονοκατοικία στην οδό Δάφνιδος 24 στην Κυψέλη. Διάχυτη ήταν την ημέρα εκείνη μια αισιόδοξη ατμόσφαιρα. Δεν έλειψαν, όμως, και σκιές ανησυχίας. Ο αδελφός μου Γιώργος, φοιτητής της Νομικής, έπρεπε να φύγει αμέσως, για να καταταγεί στον στρατό. Ο πατέρας μου Γεράσιμος, 54 τότε ετών, παλαιός έφεδρος αξιωματικός, με τραύμα διαμπερές από τους Βαλκανικούς Πολέμους, μας δήλωσε ότι θα πάει κι εκείνος να καταταγεί. Η μητέρα μου Ρωξάνη και η μεγαλύτερη αδελφή μου Αίγλη, στέκονταν σιωπηλές. Παρηγορούσαν οι ευχές που κατευόδωναν αυτούς που έφευγαν για το μέτωπο: «Η Παναγιά μαζί σας», «και με τη νίκη!»

Ποτέ δεν μπορούσα να φανταστώ ότι, ύστερα από μισό αιώνα, το 1994 θα περπατούσα, ως Αρχιεπίσκοπος, σε μέρη δυσπρόσιτα στις περιοχές Αργυροκάστρου, Κλεισούρας, Κορυτσάς, Πόγραδετς, της πρώτης γραμμής του μετώπου. Βαθιά συγκινημένος στα εξήντα μου χρόνια πια, άκουγα διηγήσεις για εκατοντάδες διασπαρμένους άταφους στρατιωτικούς κι έψαλλα τρισάγια και διάφορα τροπάρια από τη νεκρώσιμη ακολουθία. Ο Ορθόδοξος ποιμέναρχης νιώθει χρέος να ενδιαφέρεται και να προσεύχεται όχι μόνον για τους ζώντες αλλά και για τους κεκοιμημένους. Δοξάζω τον Θεό, διότι αξιωθήκαμε όχι μόνον να φροντίσουμε το παλιό νεκροταφείο στους Βουλιάρτες, αλλά και να κατασκευάσουμε, παρά τις πολλαπλές δυσκολίες, το μεγάλο στρατιωτικό κοιμητήριο στα στενά της Κλεισούρας.

Με συγκίνηση αναπολώ τις πρώτες περιόδους μου τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 1991 σε πόλεις και χωριά της Αλβανίας διασχίζοντας δρόμους κατεστραμμένους. Ιδιαίτερα θυμάμαι τις λειτουργίες που τελέσαμε σε παλιούς ναούς, οι οποίοι είχαν μετατραπεί σε μηχανουργεία όπως στο Πόγραδετς και την Αυλώνα. Στην τελευταία ο ναός είχε γίνει μηχανουργείο για την Πυροσβεστική Υπηρεσία. Τελέσαμε τη Θεία Λειτουργία χρησιμοποιώντας ως ιερό τις ανυψωμένες μπάρες. Στο Δέλβινο η Λειτουργία έγινε κάτω από ένα δέντρο που είχε μεγαλώσει στη θέση του εντελώς κατεστραμμένου ναού. Αλυσμόνητη παραμένει η ακολουθία θεμελιώσεως νέου ναού, του Αγίου Γεωργίου στο Φέρι, όπου είχαν συγκεντρωθεί περίπου 2.000 άνθρωποι. Καθώς και η πρώτη χειροτονία διακόνου, του π. Ιωάννη Τρεμπίτοκα, στην Κορυτσά· αυτή έγινε σε μια άκρη της πλατείας, μπροστά στον παλιό ναό της Ζωοδόχου Πηγής, που είχε μετατραπεί σε μουσείο.

Ο θάνατος είναι ό,τι πιο βέβαιο για όλους μας. Η αντιμετώπισή του με τη χριστιανική πίστη προσφέρει παρήγορη, φωτεινή προοπτική. Μπροστά στο μυστήριο του θανάτου ο άνθρωπος νους σταματά. Όμως, δεν είναι η μόνη φορά. Συμβαίνει σε πλήθος άλλων ζητημάτων, που ο άνθρωπος είναι ανίκανος να τα κατανοήσει. Η χριστιανική πίστη προσφέρει πολύτιμες αλήθειες, που διευκολύνουν την αποδοχή. Η αγάπη είναι ο μόνος τρόπος που σε αυτή τη ζωή και στην αιωνιότητα μας εξασφαλίζει τη σχέση μας με τον αιώνιο Θεό της αγάπης.

Όσοι πιστεύουμε, γνωρίζουμε πως ο λεγόμενος θάνατος είναι ένας άλλος τρόπος ζωής. Στην αλβανική γλώσσα χρησιμοποιείται μια υπέροχη φράση. Λένε «nderoi jete» (άλλαξε ζωή), δεν λένε «πέθανε». Αυτό ουσιαστικά προέρχεται από το αρχαιοελληνικό «μετέλλαξε τον βίον». Δηλαδή «άλλαξε ζωή».

Όλη η λειτουργική ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας, ιδιαίτερα την περίοδο του Πάσχα, υπογραμμίζει: «Μηδεις φοβείσθω τον θάνατον, ηλευθέρωσε γάρ ημάς ό του Σωτήρος θάνατος» (όπως αναφωνεί ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος). Η χριστιανική πίστη προσφέρει ένα δώρο εξαιρετικό: την αφοβία προ του θανάτου. Αυτήν τη βεβαιότητα γιορτάζουμε κάθε Κυριακή, υμνώντας την Ανάσταση του Χριστού.

Πρόσφατα συνειδητοποίησα ότι η ζωή μου διακρίνεται σε τρεις τριακονταετίες. Η πρώτη ξεκινάει από τον Νοέμβριο του 1929 και φτάνει έως τα μέσα του 1960: νεανικά χρόνια, λαϊκός θεολόγος στην Ελλάδα. Η δεύτερη τριακονταετία διαρκεί από τα μέσα του 1960 έως τα μέσα 1991: κληρικός, καθηγητής πανεπιστημίου με διεθνή δραστηριότητα στην Ελλάδα, στην Αφρική, τη Γερμανία, την Ελβετία, με πολλά ερευνητικά ταξίδια. Και η τρίτη τριακονταετία αρχίζει στα μέσα του 1991, όταν και βρίσκομαι στην Αλβανία, ως Αρχιεπίσκοπος με σημαντικές θέσεις σε διεθνείς οργανισμούς. Ενας ψαλμικός στίχος θα συνοψίζε την πολύπλευρη εμπειρία: «δία τούς λόγους τών χειλέων σου εγώ ἐφύλαξα ὁδούς σκληράς» (Ψαλμ. 16:4).